

**Дитячий аутизм.
Що робити, якщо у вашої дитини
розлади
аутистичного спектру?**

Рекомендації для батьків

Останнім часом про дитячий аутизм пишуть чимало. Аутизм – це медичний діагноз і, звичайно ж, ставити його має право тільки фахівець. Аутизм – це, насамперед, порушення в розвитку дитини, що може виявитися у віці двох – двох із половиною років.

Іноді батьки та лікарі помічають такі порушення пізніше, у три – п'ять років. У таких дітей немає порушень мовлення або слуху. Тобто, усе, що потрібно людині для спілкування, розвивається цілком нормально. От тільки потреби в спілкуванні (самого бажання спілкуватися), здатності до взаємодії з іншими дітьми в таких дітей немає, або вони дуже слабо виражені. Діти з слабким слухом або порушеним мовленням звичайно намагаються компенсувати свої недоліки жестами, мімікою. А при аутизмі дитина або ігнорує спроби зав'язати контакт, або взагалі уникає ситуацій, де їй доводиться спілкуватися. Якщо контакт із іншою людиною все-таки встановлений, то він має скоріше формальний характер.

Діагностувати дитячий аутизм досить складно. На що повинні звернути увагу батьки? Наприклад, маля не відгукується на своє ім'я, але ніякі порушення слуху в нього не виявлені. Якщо маля не звертається за допомогою, не намагається чимось поділитися, не намагається привернути Вашу увагу до предмета, що його зацікавив, це теж тривожний сигнал для батьків. Діти з розладами аутистичного спектру не витримують контакт «очі в очі». Крім того, у таких дітей виникають труднощі з утриманням уваги. Від колективної гри діти відмовляються, віддаючи перевагу індивідуальній грі на самоті, причому вони можуть протягом років грати в одну й ту саму гру, малювати одні й ті самі малюнки. Їм властиві стереотипні механічні рухи і дії. Діти з порушенням в спілкуванні люблять дотримуватися певних ритуалів, і щонайменші зміни в їхньому житті або режимі можуть стати для них травмуючим чинником й спровокувати замкненість або спалах агресії. Але, шановні батьки, такий діагноз може поставити тільки фахівець!

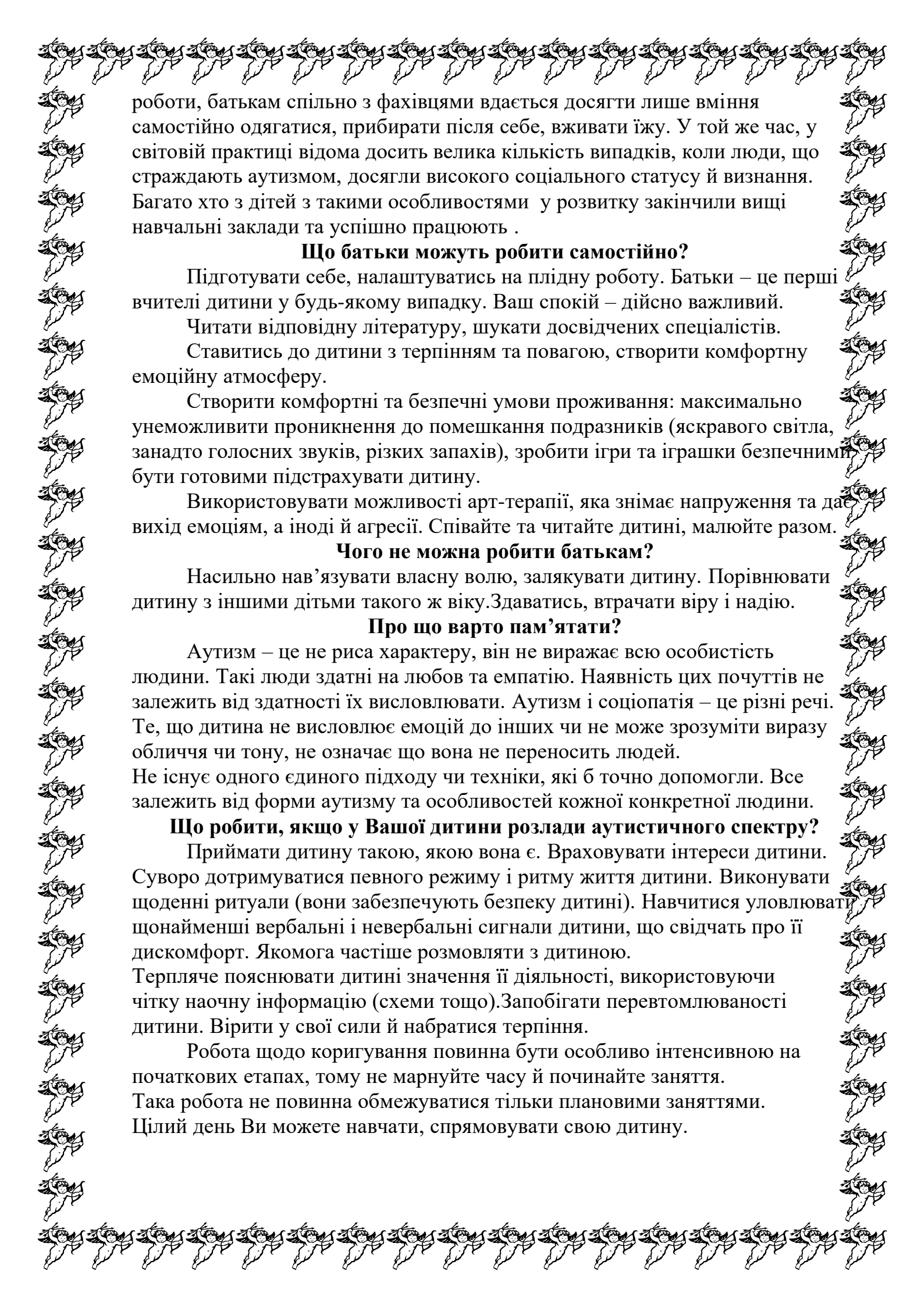
Якщо все-таки такий діагноз Вашому малюкові поставили, то Ви повинні розуміти, що аутизм не мине і його не вилікувати. Але це не означає, що життя скінчилося. Навпаки, Ви здатні допомогти своїй дитині.

Як правило, батьків тривожить два головні питання: чи зможе дитина адаптуватися в суспільстві, і чи зможе вона створити родину.

При легких формах аутизму створення родини – не така вже не реальна перспектива. І більшість дітей від таких шлюбів серйозними розладами психіки не страждають.

Але все ж таки ризик виникнення аутизму в дітей у родинах, де мама або тато страждають цим захворюванням, все-таки вищий, ніж в інших родинах. Якщо ж у дитини аутизм спостерігається у важкій формі, то, швидше за все, вона має потребу в постійній опіці, і тоді створення родини мало ймовірно.

Наскільки успішною буде соціальна адаптація такої дитини, теж багато в чому залежить від виразності розладів. Іноді, навіть під час наполегливої

роботи, батькам спільно з фахівцями вдається досягти лише вміння самостійно одягатися, прибирати після себе, вживати їжу. У той же час, у світовій практиці відома досить велика кількість випадків, коли люди, що страждають аутизмом, досягли високого соціального статусу й визнання. Багато хто з дітей з такими особливостями у розвитку закінчили вищі навчальні заклади та успішно працюють .

Що батьки можуть робити самостійно?

Підготувати себе, налаштуватись на плідну роботу. Батьки – це перші вчителі дитини у будь-якому випадку. Ваш спокій – дійсно важливий.

Читати відповідну літературу, шукати досвідчених спеціалістів.

Ставитись до дитини з терпінням та повагою, створити комфортну емоційну атмосферу.

Створити комфортні та безпечні умови проживання: максимально унеможливити проникнення до помешкання подразників (яскравого світла, занадто голосних звуків, різких запахів), зробити ігри та іграшки безпечними, бути готовими підстрахувати дитину.

Використовувати можливості арт-терапії, яка знімає напруження та дає вихід емоціям, а іноді й агресії. Співайте та читайте дитині, малюйте разом.

Чого не можна робити батькам?

Насильно нав'язувати власну волю, залякувати дитину. Порівнювати дитину з іншими дітьми такого ж віку. Здаватись, втрачати віру і надію.

Про що варто пам'ятати?

Аутизм – це не риса характеру, він не виражає всю особистість людини. Такі люди здатні на любов та емпатію. Наявність цих почуттів не залежить від здатності їх висловлювати. Аутизм і соціопатія – це різні речі. Те, що дитина не висловлює емоцій до інших чи не може зрозуміти виразу обличчя чи тону, не означає що вона не переносить людей.

Не існує одного єдиного підходу чи техніки, які б точно допомогли. Все залежить від форми аутизму та особливостей кожної конкретної людини.

Що робити, якщо у Вашої дитини розлади аутистичного спектру?

Приймати дитину такою, якою вона є. Враховувати інтереси дитини. Суворо дотримуватися певного режиму і ритму життя дитини. Виконувати щоденні ритуали (вони забезпечують безпеку дитині). Навчитися уловлювати щонайменші вербальні і невербальні сигнали дитини, що свідчать про її дискомфорт. Якомога частіше розмовляти з дитиною.

Терпляче пояснювати дитині значення її діяльності, використовуючи чітку наочну інформацію (схеми тощо). Запобігати перевтомлюваності дитини. Вірити у свої сили й набратися терпіння.

Робота щодо коригування повинна бути особливо інтенсивною на початкових етапах, тому не марнуйте часу й починайте заняття.

Така робота не повинна обмежуватися тільки плановими заняттями.

Цілий день Ви можете навчати, спрямовувати свою дитину.

Поради батькам дитини у якої розлади аутистичного спектру:

Ведіть докладні записи своїх спостережень за найменшими деталями поведінки дитини. Чим саме займається дитина? Як довго здійснює ту або іншу стереотипну дію? Чи робить перерви у цьому? Куди дивиться? Як реагує, коли її намагаються відволікти?

Приєднуйтесь до дій дитини. Такі дії дають можливість бачити та відчувати те, що бачить та відчуває дитина при цьому. Також це гарний спосіб донести дитині, що її люблять, бажають з нею спілкуватися та хочуть бути поряд з нею, тим самим викликаючи у дитини бажання приєднатися до реального світу.

Водночас важливим є те, що повторення поведінки дитини з боку дорослого, викликає у неї почуття здивування та водночас є гарною «пасткою» уваги.

Всіма можливими способами намагайтеся передати, що світ не являє для дитини загрозу, її тут чекають та люблять. Зачаруйте, захоплюйте дитину так, щоб вона зрозуміла, що в реальному світі на неї чекають радості та щастя. Будь-яке приєднання до гри дитини супроводжуйте емоційно-смысловим коментарем, надаючи ситуації, в якій дитина виявляє себе, позитивне емоційне забарвлення та ігровий сенс. Наприклад, якщо дитина махає зап'ястями рук, можна подивитися, на що це схоже і сказати: «Полетіли, полетіли...на голівку сіли», або «Швидко, швидко помахали, а тепер повільно...»; коли дитина розгойдується, можна, казати у такт рухів дитини – «Вліво, вправо, вліво, вправо», чи «Один, два, три – стоп!» тощо. Подібні коментарі використовуйте і як основу для обігравання певних епізодів сюжету, його розвитку та деталізації.

Приміщення для занять організуйте таким чином, щоб була максимальна простота в обстановці, відсутність будь яких відволікаючих факторів, оскільки на першому етапі враження дитини мають бути максимально ясними та простими для сприйняття.

Для встановлення зорового контакту використовуйте ті предмети, що дійсно цікавлять дитину. Це може бути їжа (каша, сік, цукерки), іграшки. Так, прикладом може слугувати складання пазлів: спершу необхідно сісти навпроти дитини так, щоб їй було зручно на вас дивитися. Пазл, якщо дитині дуже подобається, складати його, підносячи до свого обличчя і чекати зустрічі поглядів. Зустрівшись з дитиною очима, посміхнутися і сказати слово «пазл». Поступово дитина почне звикати, що після того як вона дивиться у вічі відбувається щось приємне. Отже, дивитися у вічі це добре. Розширюйте сенсорний досвід дитини: необхідно насичувати тіло різноманітними фізичними рухами (розвивати велику моторику, обіймати, гладити, лоскотати, брати на руки та підкидати у повітря), вводити у заняття ритмічні вправи, поширювати тактильний досвід через природні матеріали: ходити босоніж по траві, піску, землі, дати доторкнутися до гілочок, травички, відчути теплу та холодну воду тощо.

Рекомендації для педагогів по роботі з дітьми у яких розлади аутистичного спектру

Корекція розладів аутистичного спектру повинна бути комплексною і починатися як можна раніше, головне місце відводиться психолого-педагогічній роботі. Медикаментозне лікування необхідне в першу чергу. Дітям з РАС важко пристосовуватися до умов, які постійно змінюються. Тому організаційні особливості в закладі, який відвідує така дитина, і вдома повинні бути однаковими по можливості. Важливо єдність принципів відношення до дитини зі сторони педагогів і усіх членів родини, послідовність і постійність в застосуванні.

Корекційна робота є необхідною на протязі багатьох років, але особливо інтенсивною вона повинна бути на початкових етапах, в дошкільному віці. Корекційна робота, особливо на початкових етапах, будується на основі індивідуально розробленої програми, тому формальний переніс чужого досвіду не допускається, його треба використовувати з обережністю та творчо.

Показуйте своє схвалення кожного разу, коли дитина успішно виконала завдання. Пам'ятайте, що неправильна поведінка швидко переросте в звичку, тому треба боротися з нею одразу і заохочуйте любу адаптацію до змін, навіть незначних. Якщо дитина не буде відчувати підтримки з вашого боку, вона іще більше закриється і буде уникати контакту.

Необхідно залучити до суспільної діяльності для збагачення її емоційного та інтелектуального досвіду.

Ніколи не показуйте дитині свого невдоволення, тому що головне у поверненні такої людини до нормального життя – заставити її повірити в те, що цей світ за неї, а не проти.

*Джерело: Т. Л. Ставицька «Допомога дитині дошкільного віку з розладами спектру аутизму»
Методичні рекомендації*